

ISSN 2524-0986

 iScience

АКТУАЛЬНЫЕ НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ

СБОРНИК НАУЧНЫХ ТРУДОВ

Выпуск 5(25)
Часть 1

**Переяслав-Хмельницкий
2017**

АКТУАЛЬНЫЕ НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ

ВЫПУСК 5(25)
Часть 1

Май 2017 г.

СБОРНИК НАУЧНЫХ ТРУДОВ

Выходит –12 раз в год (ежемесячно)
Издается с июня 2015 года

Включен в наукометрические базы:

РИНЦ http://elibrary.ru/title_about.asp?id=58411

Google Scholar

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=JP57y1kAAAAJ&hl=uk>

Бібліометрика української науки

http://nbuviap.gov.ua/bpnu/index.php?page_sites=journals

Index Copernicus

<http://journals.indexcopernicus.com/++++,p24785301,3.html>

Переяслав-Хмельницький

УДК 001.891(100) «20»

ББК 72.4

A43

Главный редактор:

Кошур В.П., доктор исторических наук, профессор, академик Национальной академии педагогических наук Украины

Редколлегия:

Базалук О.А.	д-р филос. наук, профессор (Украина)
Боголиб Т.М.	д-р экон. наук, профессор (Украина)
Кабакбаев С.Ж.	д-р физ.-мат. наук, профессор (Казахстан)
Мусабекова Г.Т.	д-р пед. наук, профессор (Казахстан)
Смирнов И.Г.	д-р геогр. наук, профессор (Украина)
Исак О.В.	д-р социол. наук (Молдова)
Лю Бинцянь	д-р искусствоведения (КНР)
Тамулет В.Н.	д-р ист. наук (Молдова)
Брынза С.М.	д-р юрид. наук, профессор (Молдова)
Мартынюк Т.В.	д-р искусствоведения (Украина)
Тихон А.С.	д-р мед. наук, доцент (Молдова)
Таласпаева Ж.С.	канд. филол. наук, профессор (Казахстан)
Чернов Б.О.	канд. пед. наук, профессор (Украина)
Мартынюк А.К.	канд. искусствоведения (Украина)
Воловык Л.М.	канд. геогр. наук (Украина)
Ковальська К.В.	канд. ист. наук (Украина)
Амрахов В.Т.	канд. экон. наук, доцент (Азербайджан)
Мкртчян К.Г.	канд. техн. наук (Армения)
Стати В.А.	канд. юрид. наук, доцент (Молдова)
Бугаевский К.А.	канд. мед. наук, доцент (Украина)

Актуальные научные исследования в современном мире: XXV Междунар. научн. конф., 26-27 мая 2017 г., Переяслав-Хмельницкий. // Сб. научных трудов - Переяслав-Хмельницкий, 2017. - Вып. 5(25), ч. 1 – 201 с.

Языки издания: українська, русский, english, polski, беларуская, казакша, o'zbek, limba română, кыргыз тили, Հայերէն

В сборнике представлены результаты актуальных научных исследований ученых, докторантов, преподавателей, аспирантов и студентов - участников Международной научной конференции **"Актуальные научные исследования в современном мире"** (Переяслав-Хмельницкий, 26-27 мая 2017 г.).

Сборник предназначен для научных работников и преподавателей высших учебных заведений. Может использоваться в учебном процессе, в том числе в процессе обучения аспирантов, подготовки магистров и бакалавров в целях углубленного рассмотрения соответствующих проблем. Все статьи сборника прошли рецензирование, сохраняют авторскую редакцию, всю ответственность за содержание несут авторы.

УДК 001.891(100) «20»

ББК 72.4

A43

Нечепоренко Марія Анатоліївна (Миколаїв, Україна) ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДО ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНОГО САМОРОЗВИТКУ ЧЕРЕЗ ОПРАЦЮВАННЯ ІНШОМОВНИХ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ.....	68
Ракітіна Людмила Іванівна (Харків, Україна) ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК ВНУТРІШНІЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВНЗ.....	72
Рустемова Жанар Айдарбекқызы (Қарағанды, Қазақстан) ӘДЕБИ-ӨЛКЕТАНЫМДЫҚ БІРЛЕСТІК ЖҰМЫСТАРЫ ЖӨНІНДЕ.....	78
Серикбаева Асем Балтабековна (Қарағанда, Қазақстан) АДАПТАЦИЯ ДЕТЕЙ С АУТИЧНЫМ РАСТРОЙСТВОМ.....	82
Собакина Татьяна Гавриилловна, Константинова Уйгулаана Ильична (Якутск, Российская Федерация) РАЗВИТИЕ ФИЗИОЛОГИЧЕСКИХ ЗНАНИЙ У УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ БИОЛОГИИ НА ОСНОВЕ ИНДИВИДУАЛЬНО-ГРУППОВОЙ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ, 8 КЛАСС.....	87
Turdygulova Gulnaz Dauletovna, Seylkhanova Ainur Ergalievna (Karaganda, Kazakhstan) VIDEO RECORDING OF MICRO-LESSONS AS ONE OF THE WAYS OF THE FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS' PEDAGOGICAL REFLECTION DEVELOPMENT.....	93
Фомін Володимир Вікторович (Харків, Україна) ОСВІТНЬО-ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДИТЯЧИХ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ЗАКЛАДІВ СУСПІЛЬНОЇ ОПІКИ ДЛЯ ДУШЕВНОХВОРИХ В УКРАЇНІ: ІСТОРІКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	98
Цай Елена, Нуркамытова Асель (Алматы, Қазақстан) ПРОБЛЕМЫ ОБУЧЕНИЯ ИНОЯЗЫЧНОМУ ОБЩЕНИЮ.....	107
Цінько Світлана (Глухів, Україна) РЕАЛІЗАЦІЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ЗМІСТОВОЇ ЛІНІЇ ПІД ЧАС УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ЗНАНЬ З ЛЕКСИКОЛОГІЇ Й ФРАЗЕОЛОГІЇ В СТАРШІЙ ШКОЛІ.....	111
Шаймаганбетова Ж.Ж. (Қарағанда, Қазақстан) МЕТОДЫ АКТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ.....	117
Шаматова Бахиткуль Ахмедьяровна (Қостанай, Қазақстан Республикасы) ТАНЫМДЫҚ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҚТЫ ОҚЫТУДЫҒ ӨР ТҮРЛІ ОЙЫН ТҮРЛЕРІ АРҚЫЛЫ ДАМУ.....	124
Шатрова Светлана Анатольевна, Баранчикова Елена Владимировна (Волгоград, Россия) ОРГАНИЗАЦИЯ КРУЖКОВОЙ РАБОТЫ КАК ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ДЕТСКОМ САДУ.....	130
Юлдашева Шахло Шукурлаевна, Уразбаева Дилноза Алимбаевна (Нукус, Ўзбекистон) ОНА ТИЛИНИ УҚИТИШ ЖАРАЁНИНИ ДИДАКТИК ВОСИТАЛАР БИЛАН ТАЪМИНЛАШ: "МАШҚ ДАФТАРИ" ҲАҚИДА.....	136
Manukyan Ani M. (Yerevan, Armenia) STRATEGIES TO PROMOTE A CREATIVE LEARNING ATMOSPHERE....	140

УДК 316

Ракітіна Людмила Іванівна
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця
(Харків, Україна)

ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК ВНУТРІШНІЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВНЗ

Анотація. Розглянуто сутність типів і моделей організаційної культури ВНЗ, розкрито зміст рівнів та специфіку організаційної культури ВНЗ, розглянуті характеристики управління ВНЗ.

Ключові слова: організаційна культура ВНЗ, типи організаційної культури ВНЗ, моделі організаційної культури ВНЗ, рівні організаційної культури, характеристики управління ВНЗ.

Аннотация. Рассмотрены сущность типов и моделей организационной культуры ВУЗ, раскрыто содержание уровней и специфика организационной культуры ВУЗ, рассмотрены характеристики управления ВУЗ.

Ключевые слова: организационная культура ВУЗ, типы организационной культуры ВУЗ, модели организационной культуры ВУЗ, уровни организационной культуры, характеристики управления ВУЗ.

Rakitina Liudmyla Ivanivna
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics,
(Kharkov, Ukraine)

ORGANIZATIONAL CULTURE AS A FACTOR FORMATION OF INTERNAL QUALITY ASSURANCE UNIVERSITIES

Abstract. The essence of types and models of organizational culture of the university, the content levels and specific organizational culture of the university, examined management characteristics Universities.

Keywords: Universities organizational culture, types of organizational culture institutions, organizational culture model school, level of organizational culture, performance management institutions.

Вищий навчальний заклад - це велика галузева організація з великою кількістю структурних підрозділів і відділів. ВНЗ є сьогодні одним з основних ланок системи вищої освіти, яка об'єднує тих, хто створює, використовує, відтворює, зберігає знання.

У ВНЗ здійснюється підготовка фахівців, надання освітніх послуг, переробка інформації, відбувається безпосередній зв'язок працівника з засобами виробництва. Специфіку ВНЗ визначає його основна діяльність - освітня, головне завдання якої - виховання і підготовка фахівців, конкурентоспроможних на світовому ринку [1].

Будучи складною структурною одиницею, яка виконує освітні, виховні, наукові, соціальні, господарські функції, ВНЗ має і досить складну систему

управління. В якості головних особливостей вищого навчального закладу як складно організованої системи, порівнянної за своїми масштабами з підприємствами виробничої сфери, С.Д. Рєзник і О.А. Сазикіна виділяють наступні його характеристики [2]: множинність цілей діяльності ВНЗ і складність системи взаємопов'язаних процесів; багато контурності ВНЗ та тісний взаємозв'язок керованих процесів; велика частина керованих процесів починається у ВНЗ, а закінчується за його межами; висока інерційність ВНЗ як системи, так як результати діяльності ВНЗ проявляються через досить великий проміжок часу; широке використання в діяльності ВНЗ інформаційних технологій.

В даний час в Україні перед ВНЗ поставлена задача підвищення їх конкурентоспроможності, що актуалізують проблему підвищення ефективності діяльності ВНЗ. І ключовим фактором вирішення цього завдання називають організаційну культуру.

В умовах сучасної української освіти організаційна культура вузу стає значущим елементом конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг. Організаційна культура є одним з найбільш дієвих інструментів адаптації, розвитку та мотивації персоналу, що не вимагає додаткових фінансових вкладень.

Актуальність вивчення організаційної культури вузу як внутрішнього чинника формування системи внутрішнього забезпечення якості ВНЗ обумовлена її впливом на норми поведінки та цінності людей, включених в освітній простір навчального закладу, правила вибудовування комунікацій і взаємин, що зрештою позначається на показниках ефективності навчального закладу - інноваційності, якості викладання, рівень підготовки студентів.

Організаційна культура вузу, будучи об'єднуючою основою для всіх категорій персоналу та студентів, визначає глибину зв'язків між членами різних структурних підрозділів, їх здатність вибудовувати комунікації, сприяє формуванню відчуття приналежності до єдиної спільноти, культивує почуття прихильності. Організаційна прихильність в свою чергу виражається в готовності співробітника докладати великі зусилля в інтересах організації, в прийнятті основних її цілей і цінностей [3].

Співробітники організації можуть відрізнятись за ступенем вираженості організаційної прихильності, даний факт пов'язаний з типом культури організації, як існуючим, так і бажаним (віддається перевага). Проблема взаємозв'язку організаційної культури вузу і прихильності співробітників вже зачіпалася в сучасній психології, проте кількість робіт з даної тематики невелика і носить в основному теоретичний характер (наприклад, А.С. Свірідова, А.В. Соловейчик).

Організаційна культура вузів як самостійний феномен вивчається в роботах Л.Н. Захарової, Е.В. Забеліной, Н.П. Макаркина, О.А. Созикіной, О.Б. Томіліна, Н.Л. Яблонскене і ін. Різні аспекти організаційної прихильності розглядалися в роботах П. Мучінські, Дж. Мейєра, Н. Алхена, Дж. Салянчіка, С.А. Ліпатова та ін. У перерахованих роботах феномени організаційної культури і прихильності розглядаються відокремлено, без вираженого взаємозв'язку.

Для більш повного розуміння того, яке значення має організаційна культура для розвитку ВНЗ, необхідно розглянути її найбільш поширені типи і

моделі. Це дозволяє не тільки краще усвідомити її значимість, але і зрозуміти її сутність, принципи побудови. А для конкретних ВНЗ такий аналіз допоможе сформулювати власну організаційну культуру.

Модель організаційної культури вищого навчального закладу повинна враховувати його основні характеристики, де головними є специфічність наданих освітніх послуг, облік національного інтересу, багаторівневість ВНЗ, різноманітність наук, які викладаються, строго певна ієрархія (деканати, факультети, кафедри).

Відповідно до особливостей ВНЗ, найбільшою мірою відповідають наступні моделі організаційних культур в (табл. 1). При цьому, при формуванні та розвитку організаційної культури ВНЗ потрібно пам'ятати про те, що будь-яка організація має свої особливості, тому віднести її організаційну культуру до якогось чітко визначеного типу досить важко, можна керуватися лише загальними знаннями в області типології організаційних культур для найбільш правильного визначення та напрямки її розвитку.

Таблиця 1.

Моделі організаційної культури ВНЗ [5]

№ з/п	Тип організаційної культури	Зміст культури
1.	по К. Камерону і Р. Куїну	Ієрархічна культура, так як в ВУЗах домінує величезна кількість правил і норм, які в обов'язковому порядку необхідно дотримуватися, існує жорстко побудована організаційна структура, керівник приймає остаточне рішення.
2.	по Г. Ховстеді	Культура з великою дистанцією влади, так як рішення приймає тільки керівник, без його відома щось нове створити неможливо, навіть видозмінити. Культура з розвиненим колективізмом - у ВНЗ необхідна взаємодія всередині груп (кафедр) для досягнення найбільш позитивної організаційної культури і знову ж сильний вплив на персонал з боку керівництва. Культура з високим прагненням уникнути невизначеності - строгі норми, стандарти, до яких працівники вже звикли і без яких вони не можуть нормально виконувати свої обов'язки.
3.	по Д. Зоненфельду	Організаційна культура ВНЗ відповідає типу «клубної культури», так як в основному викладацький склад відданий своїй роботі, просування по службі залежить від стажу, і при переході на іншу посаду (при підвищенні) працівник повинен глибоко вникнути в майбутню роботу.
4.	по Р. Акоффа	«Консультативний тип» організаційної культури, так як професорсько-викладацький склад дійсно ставлять цілі і беруть активну участь в їх формуванні, а ось засоби їх досягнення визначає вище керівництво, і взагалі сам автор даної типології зазначив, що тип «консультативної культури» відноситься до організацій, що надають соціальні послуги і навчальні заклади.

Унікальність і особливість ВНЗ як специфічної організації полягає в тому, що деякі клієнти знаходяться всередині її самої. Клієнтами ВНЗ ззовні є:

роботодавці, абітурієнти та їх батьки. Але з того моменту, як абітурієнт стає студентом, він піддається впливу організаційної культури ВНЗ, його традицій, цінностей і норм. Крім того, організаційна культура ВНЗ має свою специфіку, яка полягає в постійній зміні контингенту студентів.

Таким чином, організаційна культура ВНЗ складається з: організаційної культури адміністрації ВНЗ, яка визначає характер управління у ВНЗ; організаційної культури професорсько-викладацького складу ВНЗ; організаційної культури студентського складу.

При цьому, консолідуючою складовою організаційної культури ВНЗ виступає організаційна культура професорсько-викладацького складу як основного носія і транслятора її специфіки в зовнішнє і внутрішнє середовище. Організаційна культура професорсько-викладацького складу, поєднуючи в собі мобільність і динамічність, більшою мірою властива організаційній культурі студентства, і презентаційність як специфічну рису організаційної культури адміністрації, відображає специфіку організаційної культури вищого навчального закладу в цілому.

Таким чином, організаційна культура ВНЗ - складне багаторівневе утворення, яке має специфічну структуру, при цьому виділяються кілька рівнів в організаційній культурі ВНЗ: базові уявлення про навколишній світ; цінності, що розділяються співробітниками і студентами ВНЗ; архітектура, планування і оформлення будівель, також їх матеріальне оточення і ін.

Аналізуючи різні типології організаційної культури, найбільш прийнятна для ВНЗ модель конкуруючих цінностей К. Камерона і Р. Куїнна [3], які виділяють чотири типи культури: клановий, адхократичний, бюрократичний (ієрархічний) і ринковий.

Організаційна культура вузу має яскраву відмінну рису, пов'язану з тим, що більшу частину його колективу складають студенти, контингент яких шороку суттєво оновлюється. Ця обставина дозволяє висунути припущення про те, що організаційна культура вузу складається з ряду організаційних субкультур (мікрокультур) - як мінімум субкультури постійних співробітників і субкультури студентів. Таким чином, організаційна культура вузу може бути визначена як система цінностей, переконань, звичаїв, традицій, що розділяються різними категоріями співробітників і студентами вузу, виражених в нормах, зразках, стандартах і стереотипах діяльності мислення, які успадковуються в формі поведінки і відносин, а також взаємних очікувань керівників, співробітників, студентів.

Звичайно, стосовно до кожної конкретної організації вищої освіти визначення потребує доповнень і уточнень. На особливу увагу заслуговує питання про структурні елементи організаційної культури в вузі, оскільки його рішення дозволяє розробити алгоритм формування і управління. Єдиної думки про принципи структурування оргкультури у дослідників також немає. З одного точки зору, вона складається з безлічі культур, що відображають стан різних сторін організаційної діяльності, умовно кажучи, «граней»: корпоративної культури; управлінської культури; культури інновацій; ділової культури; педагогічної культури; кадрової культури; правової культури; інформаційної культури.

Більше докладний розгляд проблеми субкультур в оргкультурі вузу, призводить до виділення наступних їх типів: субкультура адміністративно-

управлінського персоналу; субкультура професорсько-викладацького складу; субкультура навчально-допоміжного персоналу; субкультура інших категорій співробітників; субкультура студентів; субкультура аспірантів.

У кожен з періодів існування організації вище означені підсистеми функціонували в рамках певної оргкультури. Якоюсь мірою історичний досвід, накопичений організацією, накладає відбиток на сучасну організаційну культуру. Вивчення кожного блоку елементів організаційної культури з точки зору історичності їх формування та закріплення в оргкультуру сучасного вузу - ще одна з перспективних завдань. Крім того, увага повинна бути приділена загальнонаціональним цінностям, регіональним особливостей, особистих цінностей лідерів і авторитетних представників організації, професійним цінностям і іншим факторам зовнішнього і внутрішнього середовища, який впливає на оргкультуру вузу. Якщо розглядати організаційну культуру як стратегічний інструмент, що дозволяє координувати колектив на досягнення поставлених цілей, то слід визнати, що в даному випадку узагальнюючої ідеєю оргкультури виступає місія вузу. Тоді головними засобами її реалізації стають цілі і цінності організації. Місія формулює головне призначення організації, розкриває сенс її функціонування.

Управління організаційною культурою освітнього закладу є усвідомлений і цілеспрямований процес, який повинен бути відповідним чином спланованим, організованим, контрольованим, мотивованим, а також орієнтованим на формування і розвиток традицій, корпоративних цінностей, норм і правил поведінки, сприятливого психологічного клімату в педагогічному колективі як складове ядро організаційної культури.

У вітчизняній літературі ще недостатньо досліджені особливості саме вузівської організаційної культури. У той же час зарубіжні вузи, які приділяють велику увагу формуванню особливої організаційної культури, визначають основні ознаки університетської культури [5, с. 216]: поліфункціональність університету, або здатність як генерувати, так і забезпечувати трансферт сучасного знання; сильна орієнтація на наукові дослідження і розробки; наявність системи підготовки фахівців з науковим ступенем; орієнтація на сучасні напрямки науки, високих технологій та інноваційний сектор в економіці, науці і техніці; широкий набір спеціальностей і спеціалізацій; високий професійний рівень викладачів; високий ступінь інформаційної відкритості та інтеграція в міжнародну систему науки і освіти; сприйнятливості до світового досвіду і гнучкість по відношенню до нових напрямків наукових досліджень і методології викладання; конкурентність і селективний підхід при наборі студентів; формування навколо університету особливого інтелектуального середовища; наявність корпоративної етики, що базується на демократичних цінностях; прагнення до лідерства всередині даного регіону, країни і світового наукового і освітнього співтовариства в цілому.

Значення організаційної культури у ВНЗ важко переоцінити: вона дає можливість співробітникам ідентифікувати себе з закладом вищої професійної освіти, успішно адаптуватися до системи норм і цінностей ВНЗ новим співробітникам, формує стандарти поведінки людей і відповідальність за їх дотримання. Якщо організаційна культура сформована правильно і вдосконалюється постійно, з урахуванням всіх особливостей даної організації, тоді вона буде своєрідним каталізатором її ефективної роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Погодина А.В., Крылова С.Д. Модели корпоративной культуры вузов // Психологическая наука и образование. 2008. №5. - С. 92-97.
2. Управление высшим учебным заведением / Под ред. С.Д. Резника, В.М. Филиппова. - М.: ИНФРА-М, 2010. - С. 245.
3. Камерон К. Диагностика и изменение организационной культуры / К. Камерон, Р. Куин; пер. с англ.; под ред. И. В. Андреевой. — СПб.: Питер, 2001. — 320 с.
4. Особенности формирования организационной культуры в системе вузовского предпринимательства / А.Б. Зигаленко // Вольное экономическое общество - 2008. - №2. - С. 14.
5. Князев, Е. А. Теория организации и современный университет. Развитие стратегического подхода к управлению в университетах / Е. А. Князев, К. Таверньи. – Казань: Унипресс, 2010. – С. 216–217.